

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Schipstraat 1 (Harelbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019J232
Oktober 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Clara Thys

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	15
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	15
1.4.1.1	Landschappelijke situering	16
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	19
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	20
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	21
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	22
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	22
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	32
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	37
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	12
Figuur 4: Gerechtsgebouw gezien vanuit de Kortrijksestraat (©Google Streetview).	13
Figuur 5: Gerechtsgebouw gezien vanuit de Schipstraat (©Google Streetview).	13
Figuur 6: Plan bestaande toestand (bron: opdrachtgever);	14
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).	18
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	19
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 15: Proefsleuvenplan onderzoek BAAC (Bron: Cox, L. e.a. 2011: p.45).	23
Figuur 16: Detailbeeld proefsleuvenonderzoek BAAC (Bron: Cox, L. e.a. 2011: p.49).	23
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1 km (Bron: Geopunt).	24
Figuur 18: Nederzettingen in en rond Harelbeke. Locatie onderzoeksterrein is bij benadering aangeduid met een paarse ster. (Bron: PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.36.)	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: KBR).	32
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 22: Plan van een deel van de loop van de Leie, 1756 (Bron: NGI Cartesius).	34

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atla der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 25: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: NGI Cartesius).....	35
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).	36
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....15

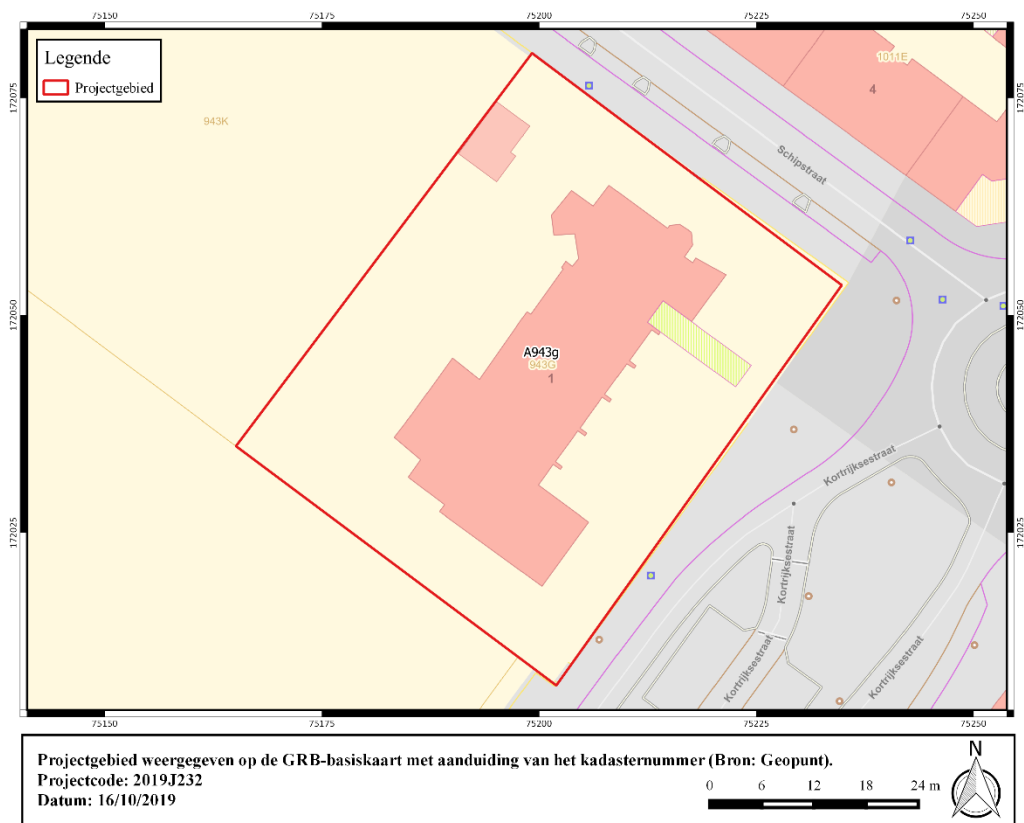
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

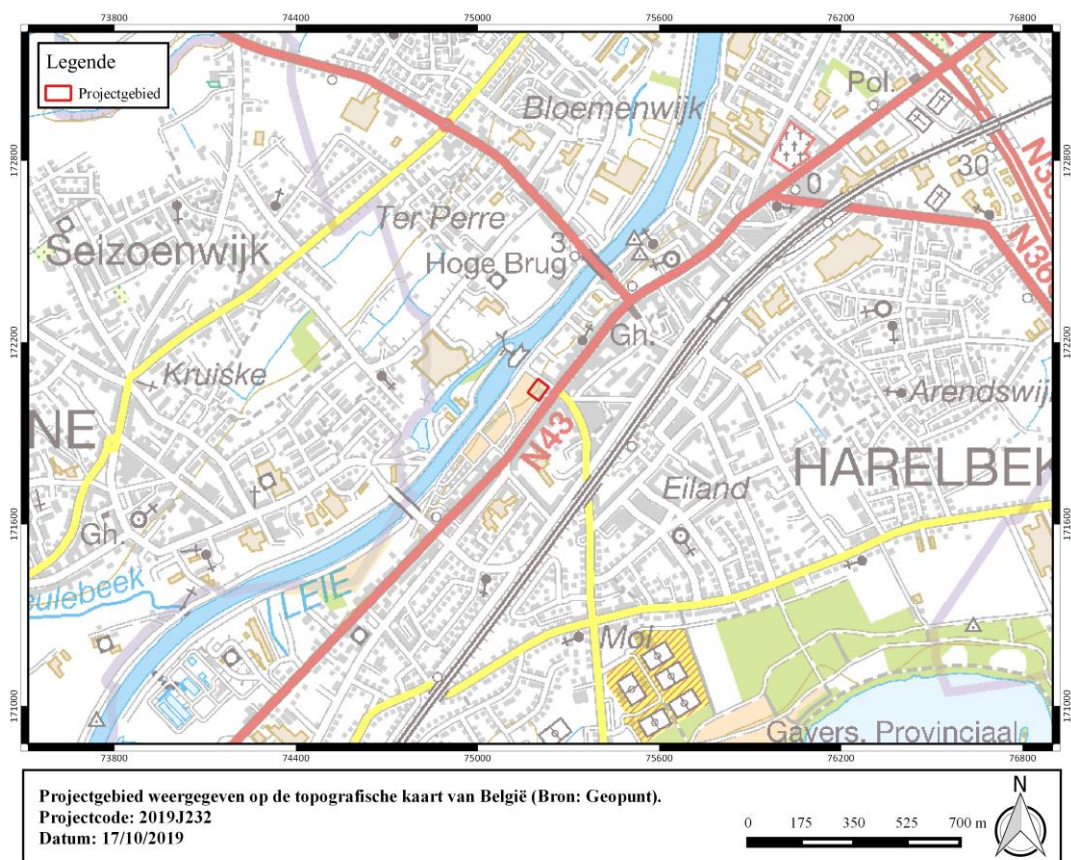
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Harelbeke
	Deelgemeente	/
	Postcode	8530
	Adres	Schipstraat 1 8530 Harelbeke
	Toponiem	Schipstraat 1
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 75141 Y _{min} = 172004 X _{max} = 75253 Y _{max} = 172082
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Harelbeke, Afdeling 1, Sectie A, nr. 943g Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksoopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Harelbeke. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 2561 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Harelbeke Oud Gerechtsgebouw werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Sanderuskaart, 1640
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart 1883
- Topografische kaart 1910

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Harelbeke, in de provincie West-Vlaanderen. Harelbeke grenst in het noorden aan Bavikhove (Harelbeke), in het noordoosten aan Waregem, in het zuidoosten aan Deerlijk, in het zuiden aan Zwevegem, in het zuidoosten aan Kortrijk en in het noordoosten aan Kuurne.

Het plangebied grenst ten zuidoosten aan de Kortrijksestraat en ten noordoosten aan de Schipstraat. De overige zijden sluiten aan bij braakliggend grasland. De stadskern van Harelbeke (Markt) situeert zich ca. 650 meter ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 2560 m².

Binnen de contour van het projectgebied situeert zich een oud gerechtsgebouw. Dit gebouw heeft een oppervlakte van ca. 680 m² en is op heden niet onderkelderd. In het noordwesten van het plangebied situeert zich een bijgebouw met een oppervlakte van ca. 38 m². Bijkomend is ca. 610 m² van het terrein verhard.

Figuur 4: Gerechtsgebouw gezien vanuit de Kortrijksestraat (©Google Streetview).

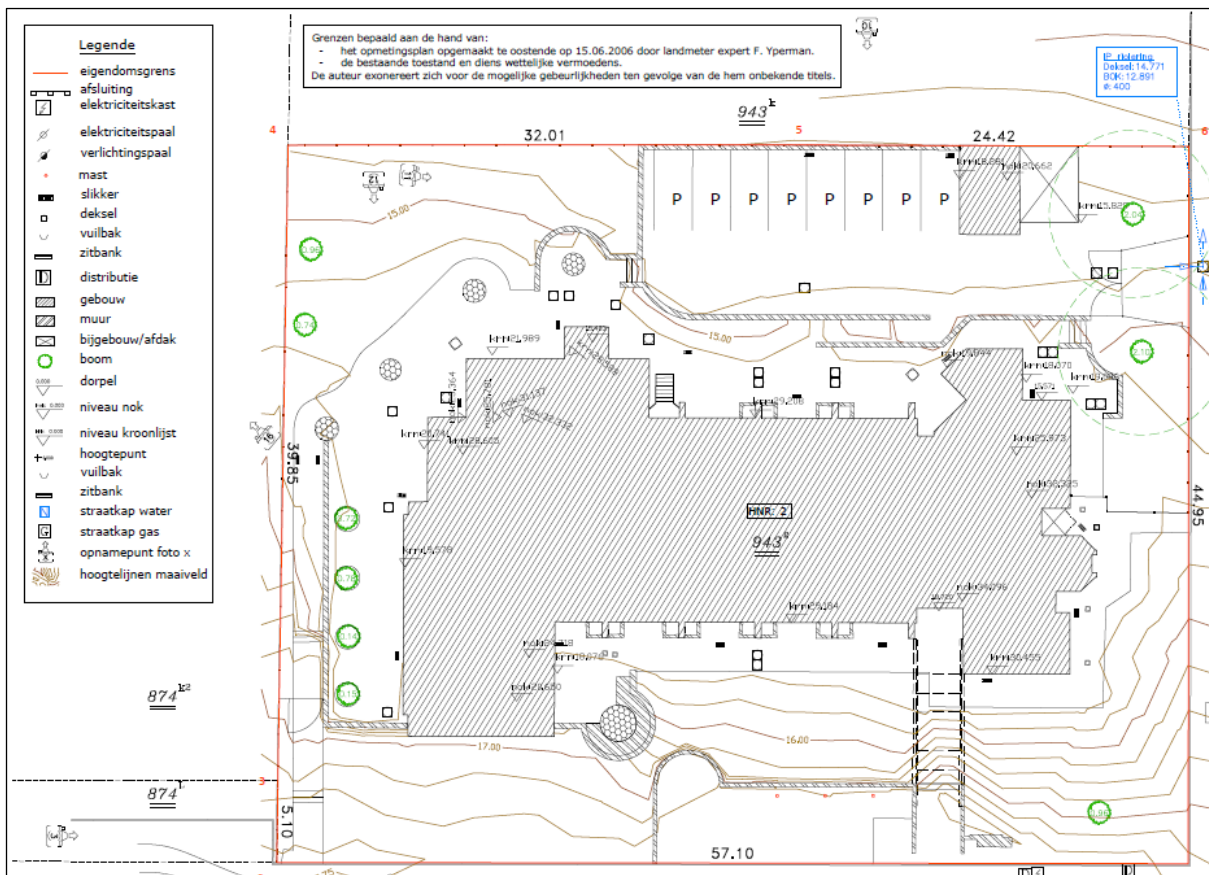

Figuur 5: Gerechtsgebouw gezien vanuit de Schipstraat (©Google Streetview).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de uitbraak van de bestaande verharding. De sloopwerken zullen niet dieper reiken dan de aanwezige vloerplaat en de aanwezige funderingen. Na de sloopwerken wordt het terrein niet genivelleerd. De sloop omvat dus enkel het verwijderen van de verharde structuren.

Voor een toekomstige ontwikkeling van het perceel zal een nieuwe vergunningsaanvraag worden ingediend.

Figuur 6: Plan bestaande toestand (bron: opdrachtgever);

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 6
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	14.5 – 17.5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

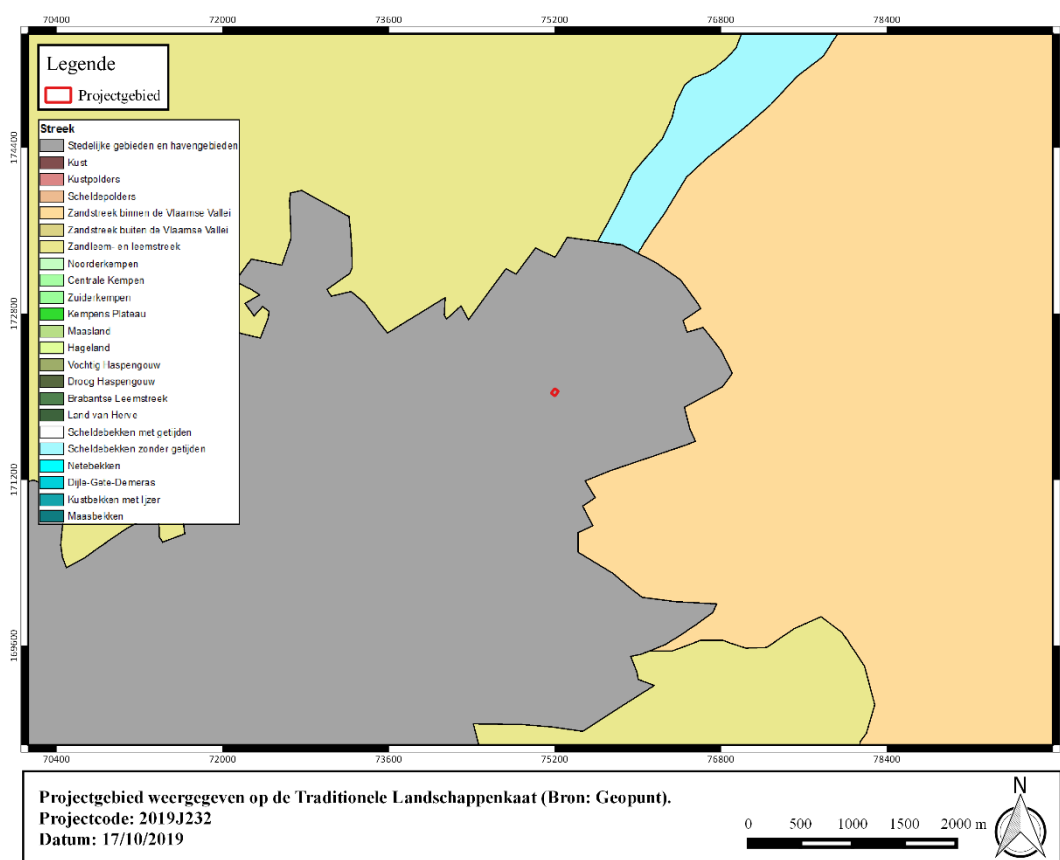
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

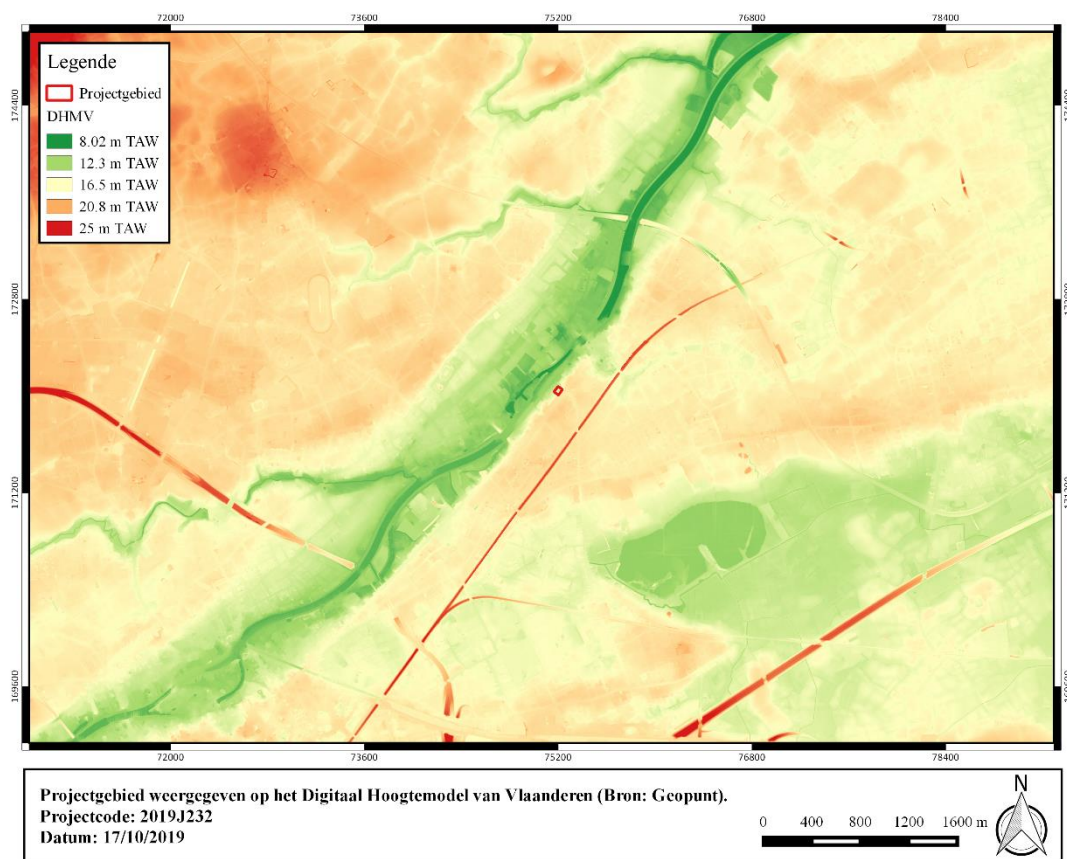
Het plangebied is gelegen op de valleirand van de Leie, die zelf een uitloper is van de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei is door fluviatiele processen uitgeschuurd vanaf het Midden-Cromerien en is gedurende het Weichseliaan opgevuld. Gedurende het Eemiaan en het Weichseliaan was de Leie een sterk meanderende rivier met een veranderende loop, waardoor een zeer brede vlakte werd uitgeschuurd. Wanneer het klimaat kouder werd verkregen de rivieren een vlechtend geulenpatroon. In de laatste fase van het Weichseliaan en in het Holoceen was er wederom een temperatuurstijging waardoor de Leie opnieuw een meanderend patroon kreeg. In deze periode heeft de rivier zich opnieuw ingesneden in haar brede vallei. De Leie is vanaf 1965 rechtgetrokken, waarbij dijken werden aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesloten. Delen van de oorspronkelijke meersgronden werden opgehoogd voor bewoning en industriële ontwikkelingen.

Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van ca. 14.5 – 17.5 m TAW en kent een sterk dalend verloop in zuidwestelijke richting. Het centrale deel van het terrein (waarop de huidige bebouwing zich situeert) is gemiddeld ca. 2 meter lager gelegen dan het straatniveau. Allicht is het overgrote deel van het terrein afgegraven om een effen vlak te bekomen in functie van de realisatie van de huidige bebouwing. De scherpe grens tussen het hoger gelegen deel aan de straatzijde en het lager gelegen deel centraal binnen het plangebied is duidelijk te zien op zowel het microreliëf als de foto's van de huidige toestand (cfr. supr. 1.3.6).

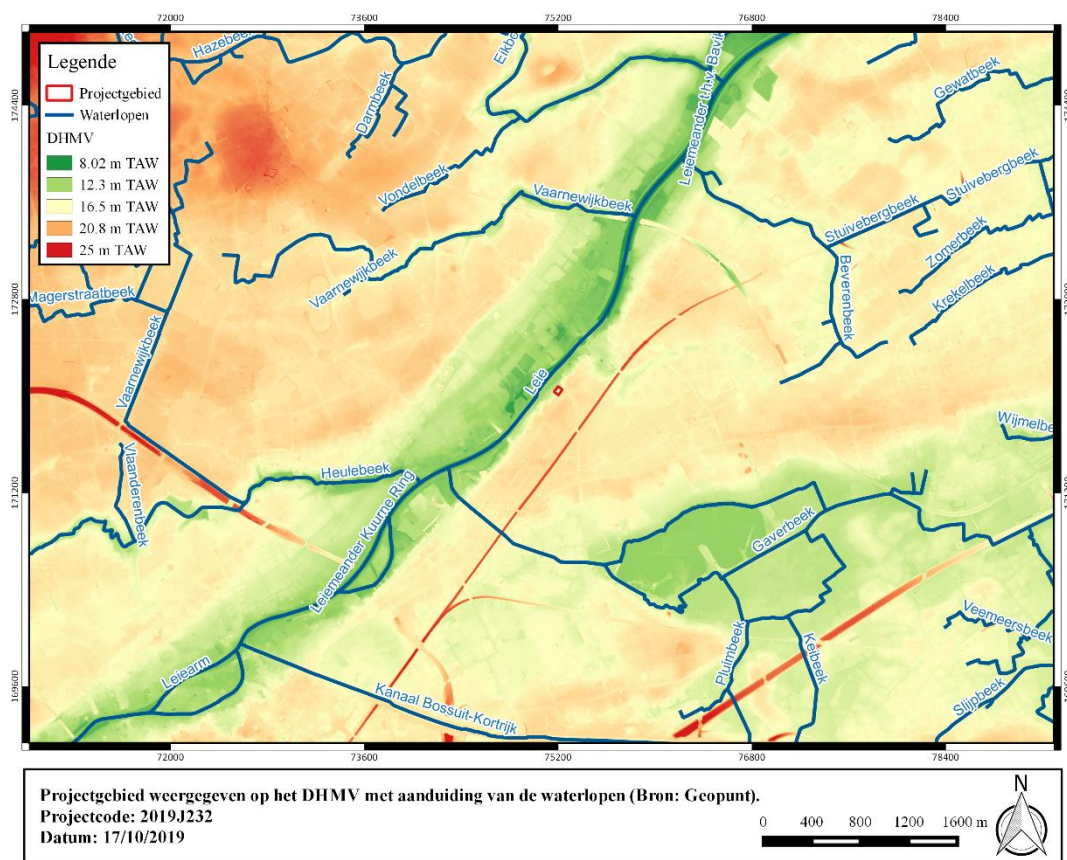
Hydrografisch is het projectgebied gelegen binnen het Liebekken, deelbekken Gaverbeek.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

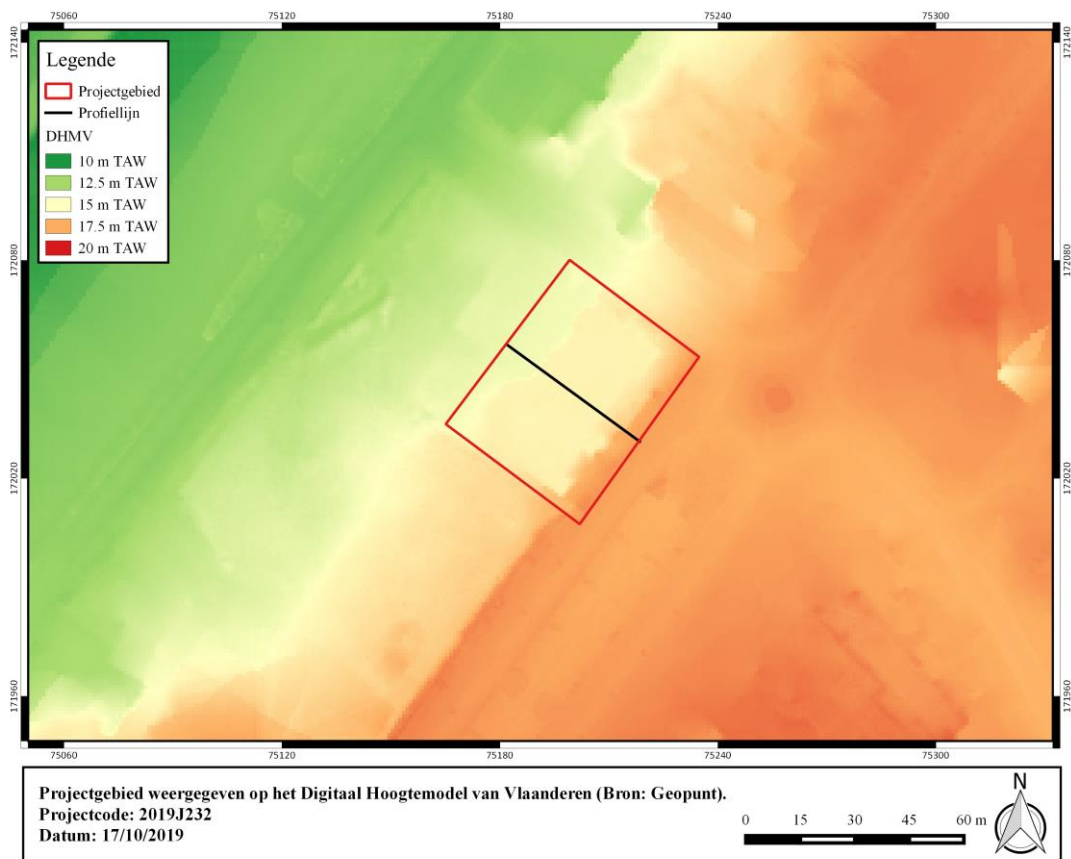

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

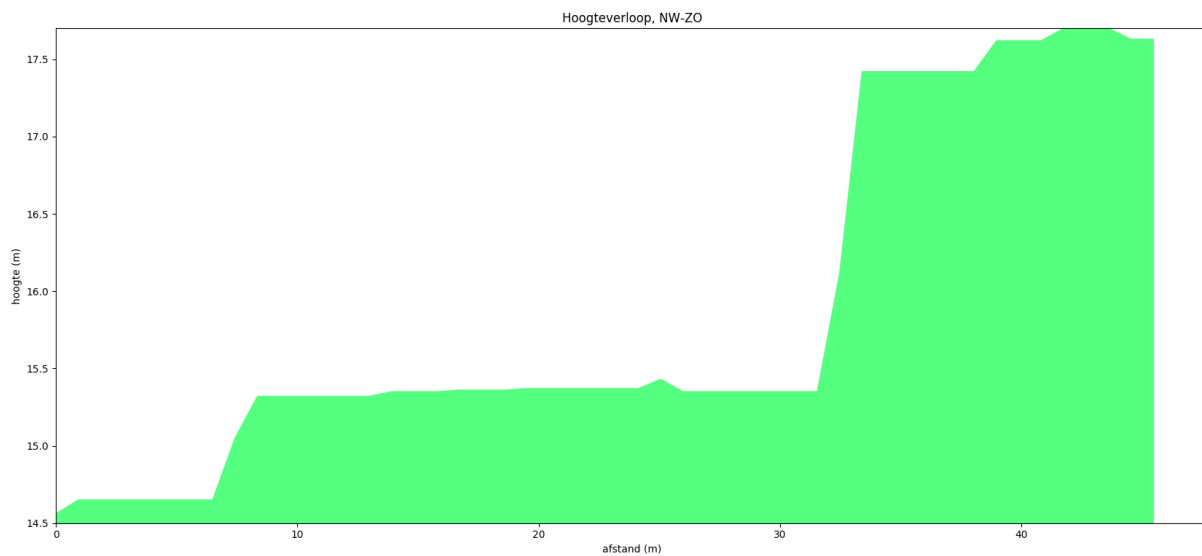

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

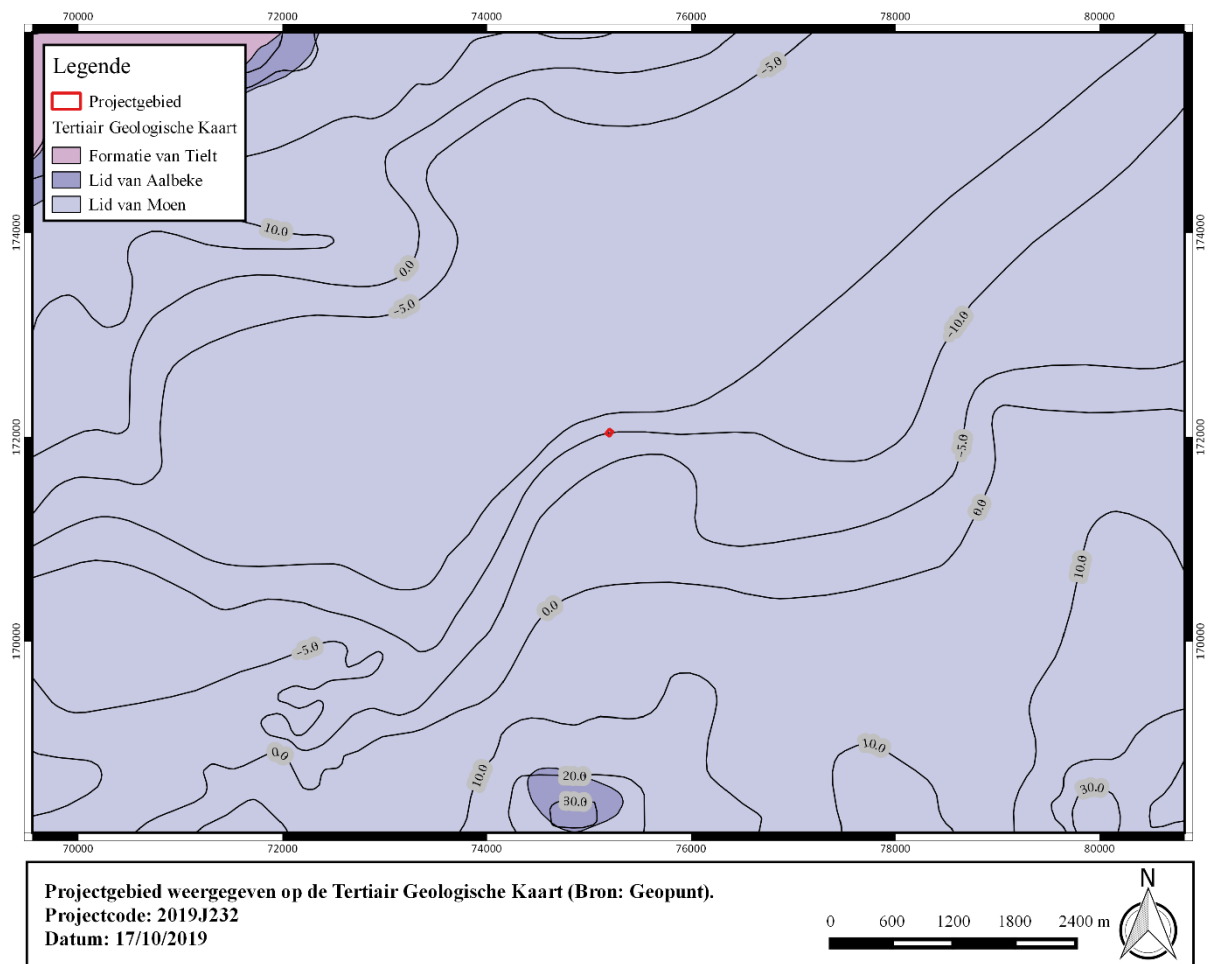

Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

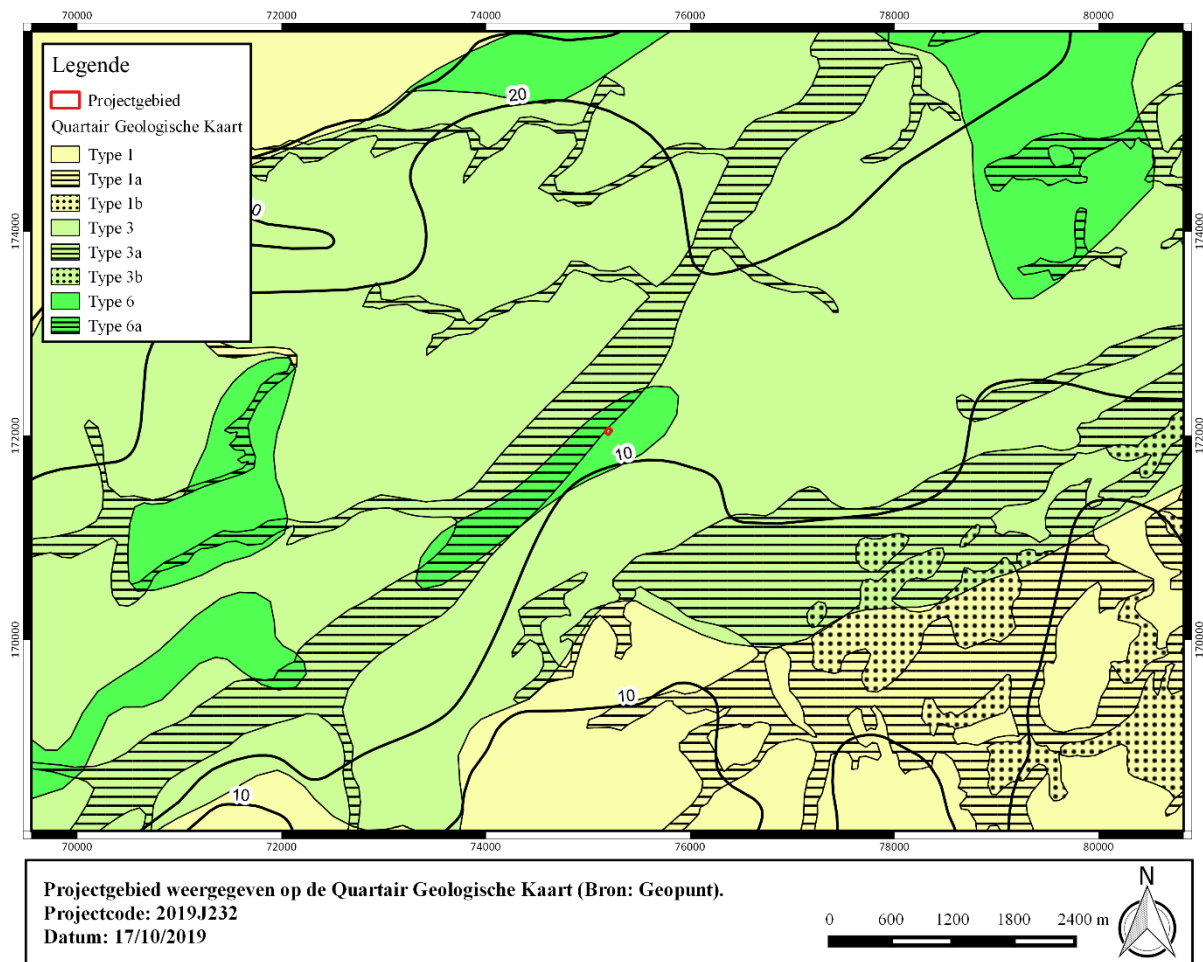

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

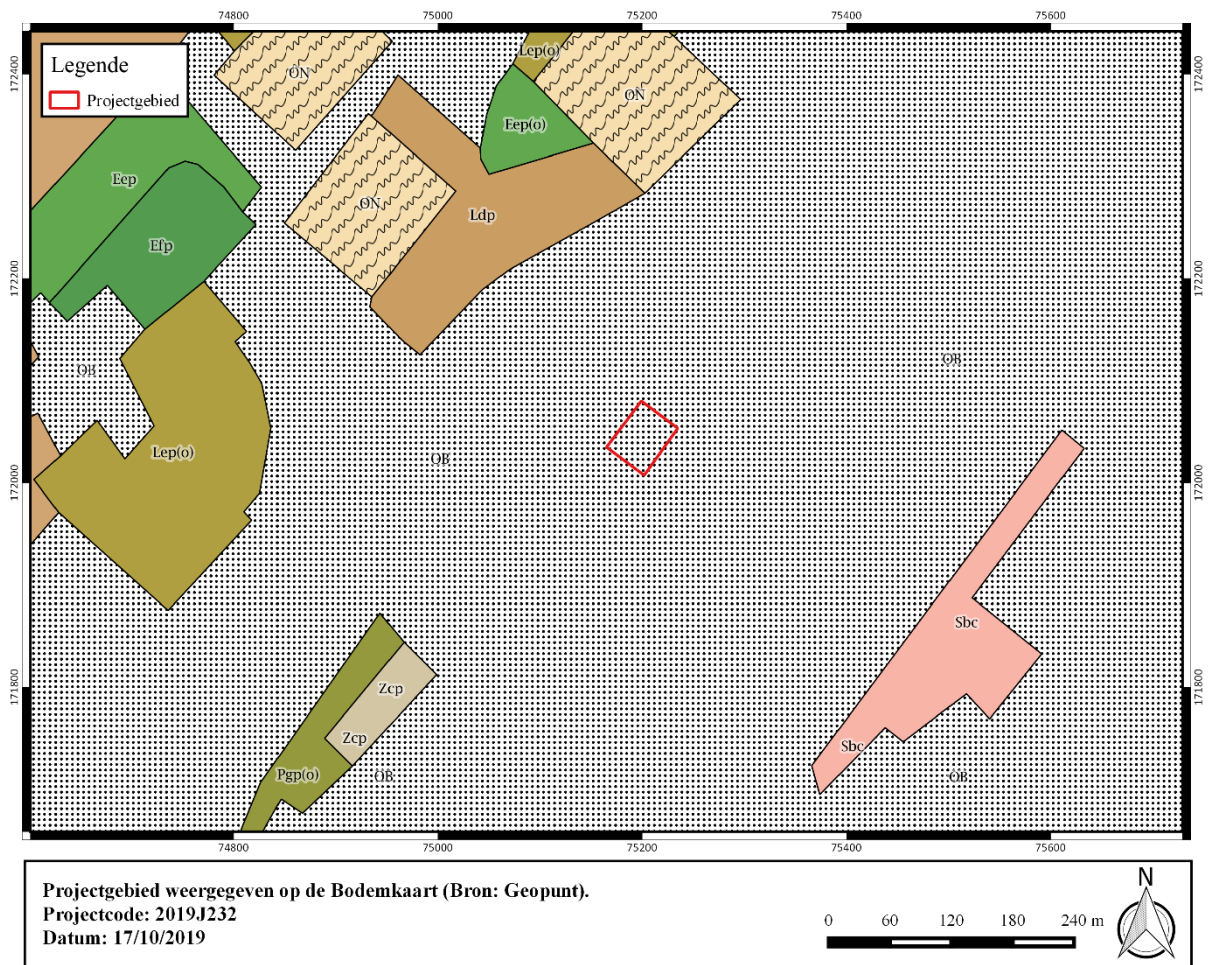
Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 6**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Binnen deze afzetting kunnen hellingsafzettingen voorkomen en deze afzetting kan lokaal afwezig zijn.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

De CAI geeft in de directe nabijheid van het plangebied een groot aantal vindplaatsen en indicatoren weer. De gekende vindplaatsen betreffen in hoofdzaak resten van Romeinse bewoning en begraving en van de middeleeuwse bewoning in Harelbeke. Tevens kunnen enkele waarnemingen en toevalsvondsten aan een menselijke aanwezigheid tijdens de bronstijd toegeschreven worden. Enkele steentijdartefacten gerecupereerd bij prospecties en opgravingen wijzen eveneens op aanwezigheid tijdens de steentijden.

Precies ten zuiden van het plangebied is in november 2011 een mechanische prospectie uitgevoerd door BAAC Vlaanderen onder leiding van Lise Cox. Het projectgebied had een oppervlakte van 2,5 ha.³

Voor het oostelijke deelgebied kan geconcludeerd worden dat er weinig archeologisch interessante sporen zijn aangetroffen. De meeste sporen bleken een (sub-)recente oorsprong te hebben, naast enkele (post-) middeleeuwse sporen. In werkput 8 zijn enkele kuilen aangetroffen die in de late middeleeuwen konden gedateerd worden aan de hand van het aangetroffen aardewerk. Rond deze sporen werd een kijkvenster aangelegd, maar daar kwam niet veel extra uit. Hetzelfde kan gezegd worden voor de middeleeuwse gracht in werkput 9. Al deze sporen bevonden zich aan de rand van een grote en diepe verstoring. In het andere deelgebied zijn er meer interessante archeologische sporen gevonden. Deze zijn ook wat ouder, o.a. een bronstijd-ijzertijd gracht en enkele (post-)middeleeuwse sporen. Maar ook hier waren deze vaak ernstig verstoord of ondiep bewaard. Vaak lagen deze ook ver uit elkaar, waardoor er geen duidelijk onderling verband kon bepaald worden.

Een groot deel van het onderzoeksterrein was verstoord door 19^e – en 20^e eeuwse afgravingen. Deze verstoring werd vooral vastgesteld in het lager gelegen noordelijk deel van het terrein. Het oorspronkelijk maaiveld lag allicht ongeveer gelijk met de huidige Kortrijksestraat. De rand van de diepe verstoring bevond zich ongeveer ter hoogte van de sleuven 7 en 8.

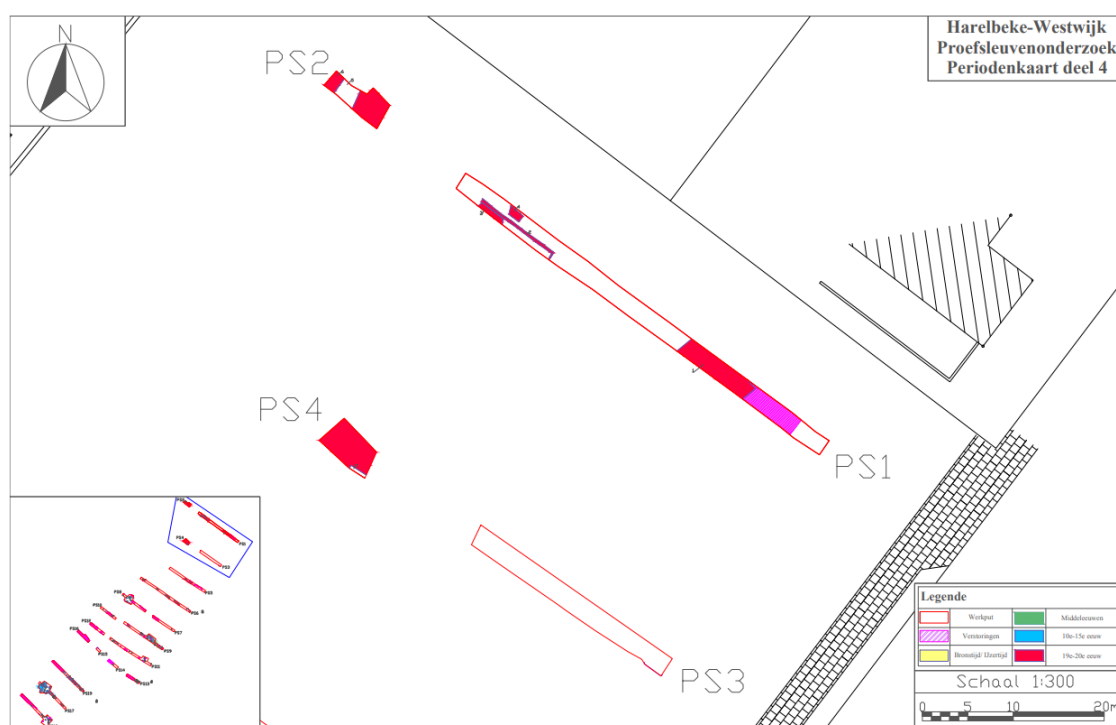
Proefsleuf 1 situeert zich precies ten westen van het plangebied. In proefsleuf 1 werden voornamelijk muurrestanten gevonden. Het kasseistraatje dateert waarschijnlijk uit de 19^e of 20^e eeuw. Bovenop de kasseien zijn verscheidene vondsten ingezameld, waaronder glas, metalen priem en tube secondelijm, die deze datering doen vermoeden. Ook een tweesteensmuurtje en de restanten van een vloertje met natuursteenfragmenten hebben een vermoedelijke datering in de 20e eeuw. Verder naar het noordwesten toe, bleek dat de ondergrond serieus afgegraven moet geweest zijn in het verleden. Er werden tot een 3-tal meter diep verstoorde pakketten met recent afval aangetroffen. Gelet de huidige hoogteligging van het centraal deel van het plangebied op een hoogte van ca. 15 m TAW kan ook binnen het overgrote deel van het huidige plangebied een zekere afgraving vermoed worden. Allicht werd het overgrote deel van het terrein afgegraven om een effen vlak te bekomen in functie van de realisatie van de huidige bebouwing. De duidelijke grens tussen de hoogteligging van de Kortrijksestraat (17.5 m TAW) en het centrale deel van het terrein (15.5 m TAW) is duidelijk zichtbaar op zowel het DHMV als op foto's van de huidige toestand.

³ Cox L. e.a. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Harelbeke, Tweebruggenstraat ("Westwijk"), BAAC Vlaanderen Rapport 16

Precies ten noorden van het plangebied maakt de CAI melding van een aantal middeleeuwse beerputten en afvalputten. Deze waarneming heeft desalniettemin een beperkte nauwkeurigheid.

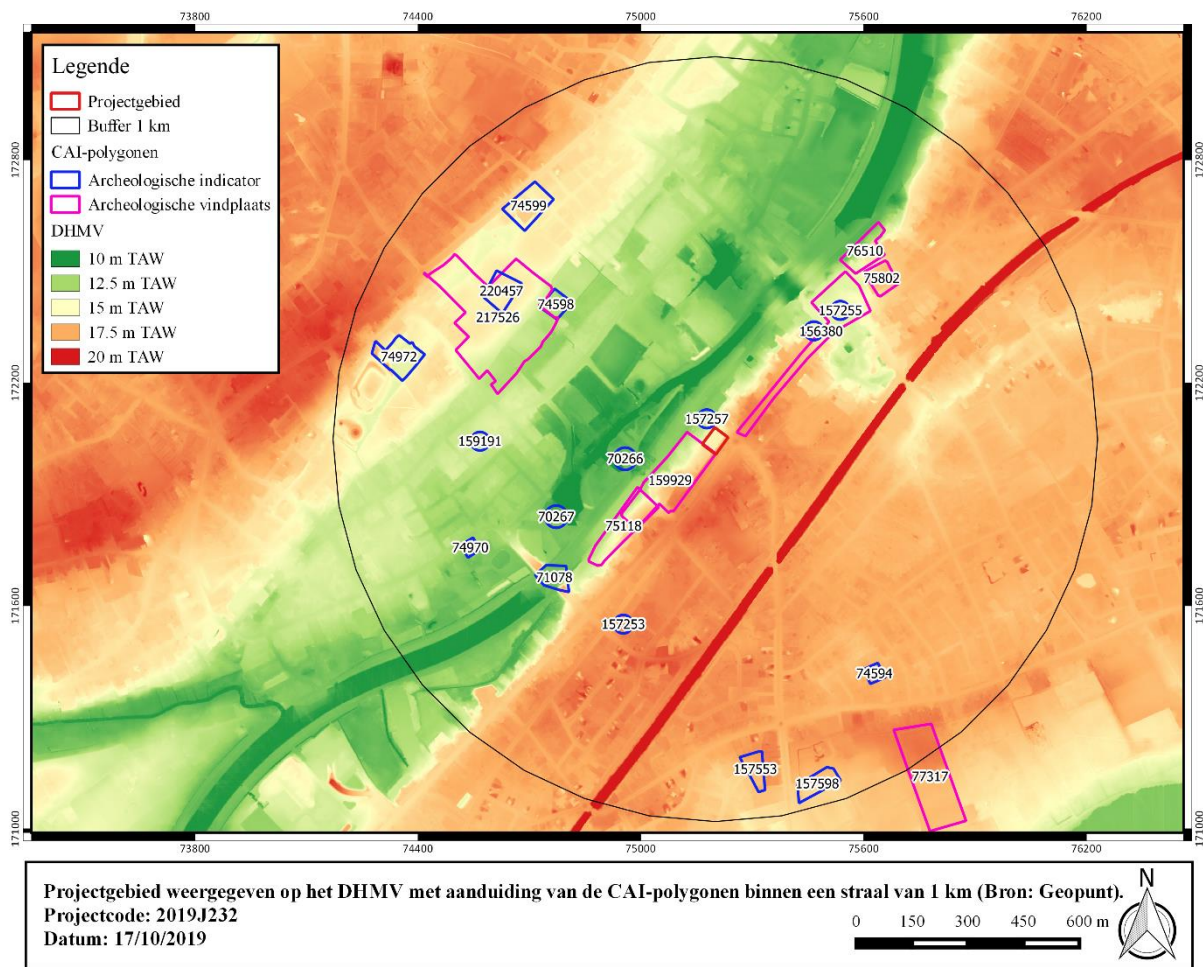

Figuur 15: Proefsleuvenplan onderzoek BAAC (Bron: Cox, L. e.a. 2011: p.45).

Figuur 16: Detailbeeld proefsleuvenonderzoek BAAC (Bron: Cox, L. e.a. 2011: p.49).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygoenen binnen een straal van 1 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

75118	Opgraving (1954); NK: 150 meter Midden-Romeinse tijd: waterputten – een kleine, bruine urne Bron: Viérin J. 1956, Vestiges d'habitats et puits romaines à Harelbeke: Tonneau à marques de cuveliers Gallo-Romains; Sandale Romaine, in: Archeologie 1956/1, p. 137-138.
75802	Opgraving (1959, Mertens); NK: 15 meter Romeinse tijd: bouw materiaal - In het metselwerk van de kerk zijn enkele Romeinse dakpannen en tegels aanwezig. Aanwezigheid van roze mortel (mengen van baksteengruis in mortel), kenmerkend voor de Romeinse periode Volle middeleeuwen: Kerk – vlakgraf – Bron: Devliegheer, L. 1959: Oudheidkundig onderzoek van de Sint-Salvatorkerk te Harelbeke, in De Leiegouw, jg. 1, p. 19-62.

76510	Opgraving (1980); NK: 15 meter Neolithicum: fragmenten van klingen - drie brokstukken van gepolijste bijlen - geretoucheerde pijlpunt Volle middeleeuwen: ronde loden zegel - een kleine Pingsdorfscherf: een wandfragment met grillige versiering van paarse verfaarde en dateert uit de 10de - 12de eeuw Late middeleeuwen: klooster – 5 afvalputten Bron: Erfers, F. 1983: Terreinverkennde opgraving op grond van het kapittel van de Sint-Salvatorskerk te Harelbeke, in: Archaeologia Mediaevalis, 6, 25-26/02/1983, p. 64-66.
77317	Mechanische prospectie; Opgraving (2008); NK:15 meter Steentijd: heel gave schrabber Romeinse tijd: bewaarkuilen, woonkern met afvalkuilen, paalkuilen (maar geenstructuren herkend) - perceleringsgreppels, afwateringsgrachten, plaggenstructuren - klein brandrestengrafveld: 9 brandrestengraven – aanlegtrechters van twee waterputten Bron: Ferfers F., 2008. Rapport archeologische prospectie, De Molhoek 04-06 juli 2008.
156380	Onbepaald (1974); Mechanische prospectie (2015); NK: 250 meter Late middeleeuwen: Uit het onderzoek van Despriet: een bijna onafgebroken profiel, bestaande uit een opeenvolging van puin-, brand- en afvallagen, daterend vanaf de 14de eeuw tot heden. Dit puingebied, teruggevonden volgens dezelfde oriëntatie als de Marktstraat, wijst dus op een nederzetting, die zich had ontwikkeld volgens de oriëntatie van een bestaande weg, die misschien teruggaat tot de Romeinse tijd. Naar aanleiding van de herinrichting van het stadscentrum en het marktplein voerde ABO in 2015 een vooronderzoek uit adhv 7 proefsleuven. Uit dit onderzoek bleek dat ondanks de grootschalige herinrichting van de markt in de jaren '50 en '70 dat de destijds uitgevoerde sloop van de bestaande bebouwing niet ten gronde was gebeurd. Restanten van deze gesloopte 17de-18de eeuwse gebouwen werden aangetroffen in de proefsleuven. Er werden eveneens resten aangetroffen die vermoedelijk dateren uit de periode tijdens of voorafgaand aan de demping van de beekvallei. Het betreft een dempingslaag met hieronder resten van oudere bebouwing uit de 14de-16de eeuw en uit de 15de-16de eeuw.

	De Harelbeek werd vanaf de 14de eeuw geleidelijk opgevuld met grote massa's puin en afval - oudste fase (zeker na de Romeinse tijd): een vrij uitgestrekt paalwerk, dit werd vanaf de 14de eeuw met afval bedekt, waardoor kunstmatige gronden ontstaan, dit proces moet al in de 16de eeuw afgerond zijn Bron: Despriet, Ph. 1975: Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, De Leiegouw XVII.4, 341-360. Vervoort, R, Coenaerts, J, 2015: Leven langs de Leie, Archeologisch vooronderzoek op het marktplaats te Harelbeke (Harelbeke, West-Vlaanderen), ABO archeologische rapporten 210.
157598	Controle van werken (2011); NK: 150 meter Romeinse tijd: mogelijk 1 Romeinse scherf Middeleeuwen: aardewerk Bron: Vandorpe, L., Ryssaert, C. & Van Couwenberghe, B. 2011: Werfbegeleiding Harelbeke. Voorafgaand archeologisch onderzoek 'De Mol'. Stasegemsesteenweg 23 8530 Harelbeke, onuitgegeven rapport, Stad Harelbeke.
159929	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Metaaltijden: gracht met enkele aardewerkscherven met datering in bronstijd-ijzertijd Late middeleeuwen: grachtfragment waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden – kuil Middeleeuwen: enkele grachtfragmenten waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden Nieuwe tijd: postmiddeleeuwse gracht Bron: Cox L. e.a. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Harelbeke, Tweebruggenstraat ("Westwijk"), BAAC Vlaanderen Rapport 16
217526	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late ijzertijd: Mogelijk erfsysteem, met een omgreppeling en enkele structuren waaronder een spieker en een circelvormige mogelijk funeraire structuur, enkele paalkuilen. Een tweede greppelsysteem is slecht bewaard.

	Romeinse tijd: brandrestengraven - plattegrond van een geëvolueerde versie van het Alphen-Ekeren type IIC. En een mogelijke ingang van een portiekgebouw. Late middeleeuwen: greppelsysteem Bron: Verhaeghe C., Demoen D., Janssens N., Desmet C. 2017: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Kuurne/ Harelbeke 'Ter Perre', Baac Vlaanderen rapport 467, Gent.
--	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70266	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: molen
70267	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: molen
74594	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74598	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74599	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74970	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74972	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
157255	Indicator cartografie; NK: 250 meter Middeleeuwen: paalwerk

Metaaldetectie

220457	Metaaldetectie (2018); NK: 15 meter
--------	-------------------------------------

	Romeinse tijd: munt WO I: 1x The Royal Regiment of Artillery cap badge.
--	--

Toevalsvondst

71078	Toevalsvondst; NK: 150 meter Late Bronstijd: Een zwaard behorend tot de Karpertong-variant (met greeptong), van het type Huelva. Het is het enige zwaard van dit type dat in België ontdekt werd. - Het zwaard maakt deel uit van de voormalige verzameling van G. Hasse (wetenschappelijk niet zo betrouwbaar).
157553	Toevalsvondst; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 49 min of meer rechthoekige brandrestengraven met in verschillende van hen bijgiften, die zich steeds in een nis bevonden, die in de lange of korte kuilwand uitgespaard was - gaaf luxe vaatwerk – mantelspelden – glazen flesje

Onbepaald

157253	Onbepaald; NK: 250 meter Midden - Romeinse tijd: muntschat Bron: Ooghe, R., Debrabandere, F. & Despriet, Ph. 1979: Harelbeke, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 1, Kortrijk.
157256	Onbepaald; NK: 250 meter Romeinse tijd: muntschat
157257	Onbepaald; NK: 250 meter Middeleeuwen: afvalputten - beerputten
159191	Onbepaald; NK: 150 meter Late middeleeuwen: aardewerk

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Naast de Romeinse periode is het prehistorisch voortraject evenzeer van belang voor het grondgebied van Harelbeke. De eerste sporen van menselijke aanwezigheid in de regio klimmen op tot het einde van de paleolithicum en het mesolithicum. De Leie en de Gaverbeek vormden hun eigen valleien en zo ontstond een landschap met strategisch kleine zanderige heuveltjes. Op die manier ontwikkelde zich een gevarieerd landschap met afwisselend natte en beter gedraineerde gronden. Jager-verzamelaars, op zoek naar droge plaatsen op de grens van twee verschillende ecologische zones, bewoonden frequent de hoger gelegen oevers van de Gaverbeek.

Een ruim aantal prospecties en opgravingen rond de Gavers bevestigen deze oude menselijke aanwezigheid. In 1975 en 1977 werd een kleine nederzetting uit de steentijd aangetroffen tussen de Teesweg en de Theo Nuytensslaan waarbij meer dan 2000 artefacten werden gerecupereerd.⁴

Gedurende het neolithicum nam het belang van de nomadische jager-verzamelaar af en in het vierde millennium voor Christus kende de landbouw een zekere ontwikkeling. Verspreid over het grondgebied van Harelbeke indiceren een aantal archeologische vondsten menselijke aanwezigheid gedurende de ijzertijd. Rond het begin van de jaartelling waren de hoger gelegen delen van het landschap allicht bewoond door landbouwers, doch er was geen sprake van een uitgebouwde ijzertijdnederzetting op de Collegewijk.⁵

Het noordwestelijk deel van Vlaanderen vormde tijdens de eerste vier eeuwen van onze tijdrekening een deel van de zogenaamde civitas Meniapiorum, een bestuurlijke indeling van de Romeinse provincie Gallia Belgica.

De regio rond Harelbeke kan onderverdeeld worden in drie delen. In het westen ligt de Leievallei met de Gaverbeek als belangrijke zijarm, in het oosten ligt de Scheldevallei én tussen deze twee valleien liep een beboste kam. In de Scheldevallei zijn voor de Romeinse periode verschillende omvangrijke boerderijen van rijke landeigenaars aangetroffen. De Leievallei echter, kent een andere ruimtelijke inrichting, landgebruik en bewoningspatroon. De bebouwing en proto-industriële activiteit concentreerde zich langs de Leie en de regionale wegen. In de ruimere omgeving tekende zich een meer open, ruraal landschap af. De positie bij een waterweg als de Leie was belangrijk voor transport en tevens was de aanwezigheid van water belangrijk voor ambachtelijke productie en landbouw. De moerassige riviervalleien leenden zich dan weer tot goede graasgebieden voor het vee.⁶

Naast de klassieke Romeinse heerbanen, die de grootste verkeersassen waren, was er een veel complexer en uitgebreider transportnetwerk van regionale wegen die bewoningskernen met elkaar en het achterland verbonden. Naast de nabijheid van water en wegen werd de aantrekkingskracht van het gebied tevens bepaald door de natuurlijke rijkdommen van de streek. De regio had rijke meersgronden die geschikt waren voor veeteelt, drassige depressies die rijk waren aan moerasijzererts, waterzieke gronden voor het verbouwen van vlas en de aanleg van rootputten, goed gedraineerd akkerland en kleigrond die productie van aardewerk en bouwmaterialen mogelijk maakte. Het nabijgelegen Kortrijk, waar zich een legerkamp situeerde, was een economisch interessante afzetplaats. Teven woonden ex-militairen en de

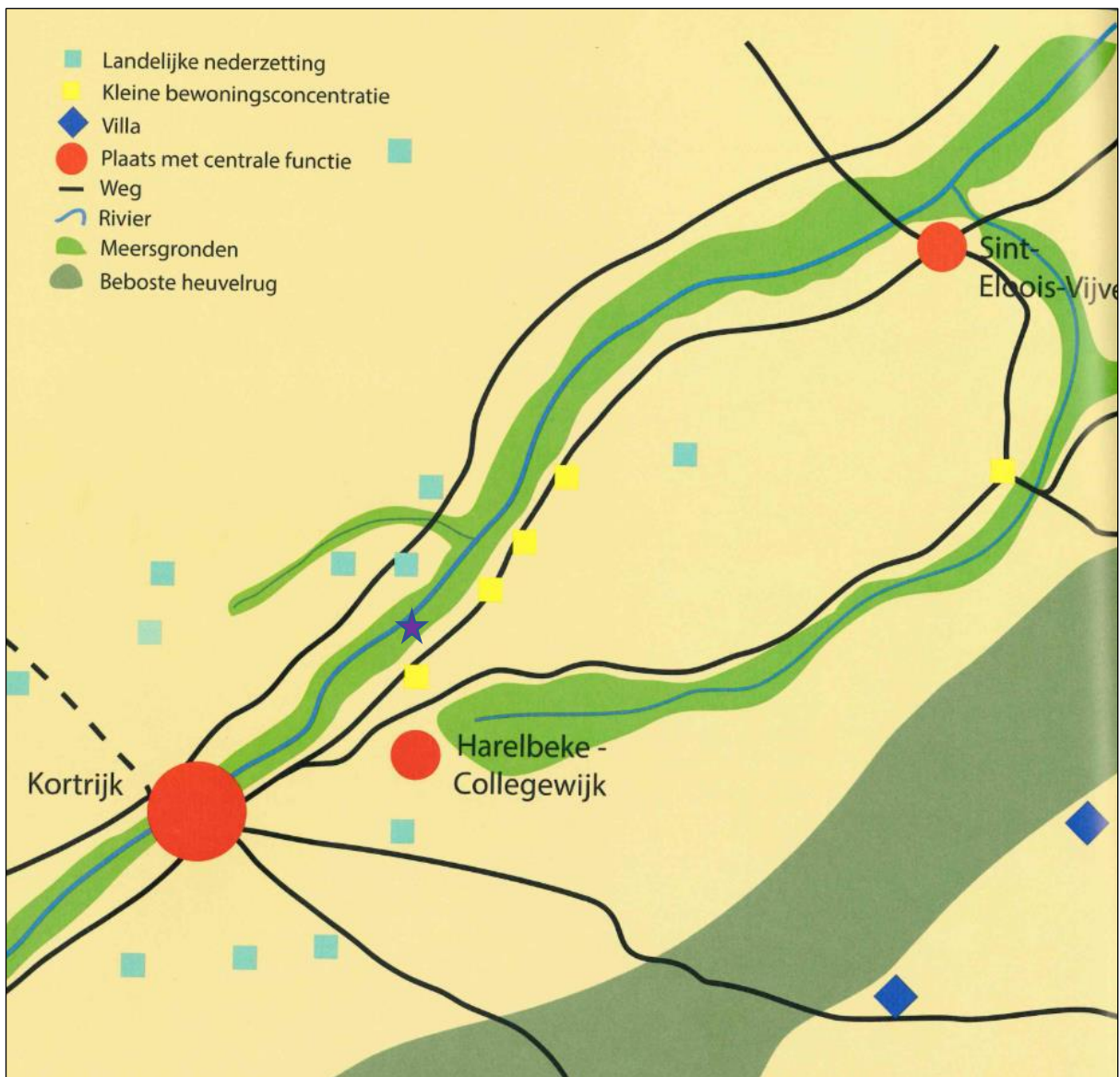
⁴ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: pp.23-27.

⁵ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.31.

⁶ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.57. (bijdrage van Defrancq, J.)

familie vaak in de nabijheid van een kamp, alwaar ze aan landbouw en kleinschalige productie deden.⁷

Figuur 18: Nederzettingen in en rond Harelbeke. Locatie onderzoeksterrein is bij benadering aangeduid met een paarse ster. (Bron: PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.36.)

Ook het grondgebied van de historische stadskern van Harelbeke heeft een Romeins verdelen, al gaat het vermoedelijk om een kleine nederzetting. Verspreid in de stadskern zijn Romeinse vondsten geattesteerd. Het Germaanse Harula zou zandige heuvel betekenen, wat exact overeenkomt met de topografische situatie van de stad. Voor de vroege middeleeuwen zijn geen vondsten gekend.

Belangrijk in de geschiedenis van Harelbeke is de stichting van het Sint-Salvatorskapittel door Boudewijn V tussen 1035 en 1042. De eerste vermelding van de kerk en de nederzetting dateert ook uit 1035. Harelbeke wordt in 1153 voor het eerst als stad vermeld. Zoals in zoveel Vlaamse middeleeuwse steden was ook hier de lakennijverheid belangrijk. In 1385 kreeg de stad een

⁷ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.57. (bijdrage van Defrancq, J.)

octrooi, dat de productie van laken en het houden van een jaarmarkt regelde. Harelbeke werd nooit versterkt.

In de middeleeuwen ligt het grondgebied van het huidige Harelbeke vermoedelijk deels in het Methelawoud dat zich uitstreckte over Beveren-Leie (Waregem), Desselgem (Waregem) en Deerlijk en uitlopers had naar Waregem en Harelbeke. Het woud was in de 10de eeuw in het bezit van de Gentse Sint-Pietersabdij, dat in de loop van de 11de en 12de eeuw het woud liet rooien in functie van landbouw. Gedurende de 14de eeuw wordt Harelbeke geplunderd en deels verwoest bij verschillende opstanden van de Gentenaren.

De stad wordt vanouds gedomineerd door het tracé Kortrijk Gent dat parallel loopt met de Leie en waarlangs zich de bebouwing concentreert. In de laatste decennia van de 16de eeuw breken onrustige tijden aan. De stad valt in 1570 ten prooi aan de geuzen waarbij verschillende huizen worden afgebrand en geplunderd. Ook gedurende de 17de eeuw heeft het dorp te lijden onder oorlogsgeweld. Pas in de 18de eeuw, na de Vrede van Utrecht (1713) komt er een periode van vrede en economische bloei.

In de 19de eeuw heerst in Harelbeke een bloeiende tabaksnijverheid, vooral geconcentreerd langs de Marktstraat, waar de nijveraars kleine fabrieken bouwen achter de woningen. De rijkdommen van deze fabrikanten en andere welgestelden veroorzaken een bouwwoede van statige herenhuizen in (neo)classistische of eclectische stijl langs de Markt- en Gentsestraat.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt Harelbeke bezet door de Duitsers. Op 22 augustus 1914 trekken de eerste Duitse verkenningstroepen via Harelbeke naar Kortrijk. De interbellumperiode kenmerkt zich door een toenemend belang van de Harelbeekse nijverheid. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt Harelbeke opnieuw onder de voet gelopen. De Leie vormt een laatste natuurlijke hindernis om de Duitse inval een halt toe te roepen. In mei 1940 sneuvelen 40 Belgische soldaten op Harelbeeks grondgebied. Eveneens in mei worden onder meer de toren van de Sint-Salvatorskerk (Gentsestraat) en de Harelbeekse sluizen (Watermolenstraat) opgeblazen. Daarnaast hebben ook verschillende straten onder grote oorlogsschade te lijden. Na de Tweede Wereldoorlog ondergaat de stadskern van Harelbeke een permanente uitbreiding.⁸

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

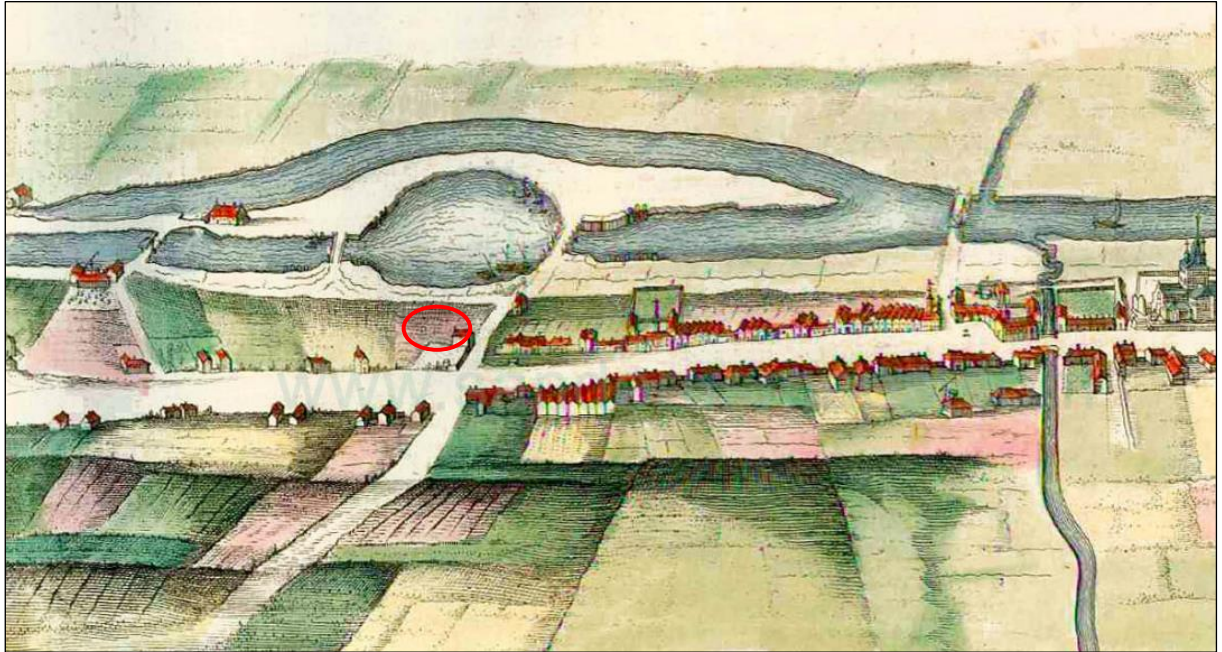
De Deventerkaart situeert het plangebied in de zuidelijke sector van de historische stadskern van Harelbeke. Binnen het plangebied is bebouwing afgebeeld. Het terrein is gelegen op de rand van het alluvium van de Leie. De Sanderuskaart geeft een gelijk beeld weer. De Ferrariskaart heeft bebouwing weer in het zuidelijk deel van het plangebied. Het overgrote deel van het terrein is in gebruik als tuinzone. Precies ten noorden van het plangebied situeert zich een bassin. Op een plan uit 1756 is het voornoemde bassin ook duidelijk waar te nemen. Vermoedelijk werd deze verbreding van de Leie gebruikt door langere schepen om hun richting te veranderen. Het plangebied situeert zich ten zuiden van dit bassin.

De Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. In 1972 wordt de bebouwing aan de noordwestzijde van de Kortrijksestraat en een stukje van de Marktstraat onteigend en afgebroken, om de rijksweg Kortrijk-Gent te kunnen verbreden. Vóór 1972 is het plangebied dus niet gelegen aan de straatzijde maar ter hoogte van de achtererven van de gebouwen langsheen de Kortrijksestraat. Ten noordwesten van het plangebied is nog duidelijk het bassin waar te nemen.

De topografische kaarten van 1883 en 1910 geven evenmin bebouwing weer binnen de grenzen van het projectgebied. De hoogtelijnen wijzen op een sterk dalend hoogteverloop richting Leie.

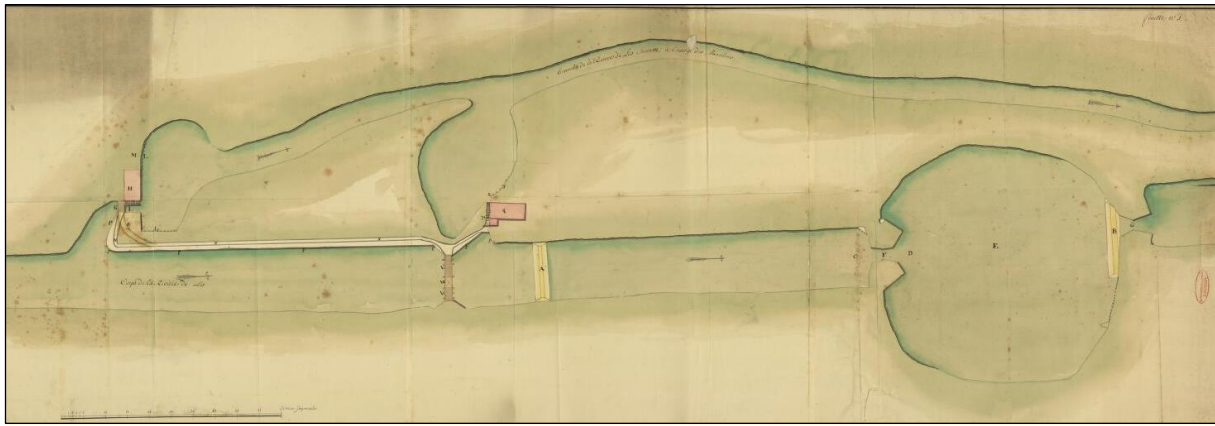
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: KBR).

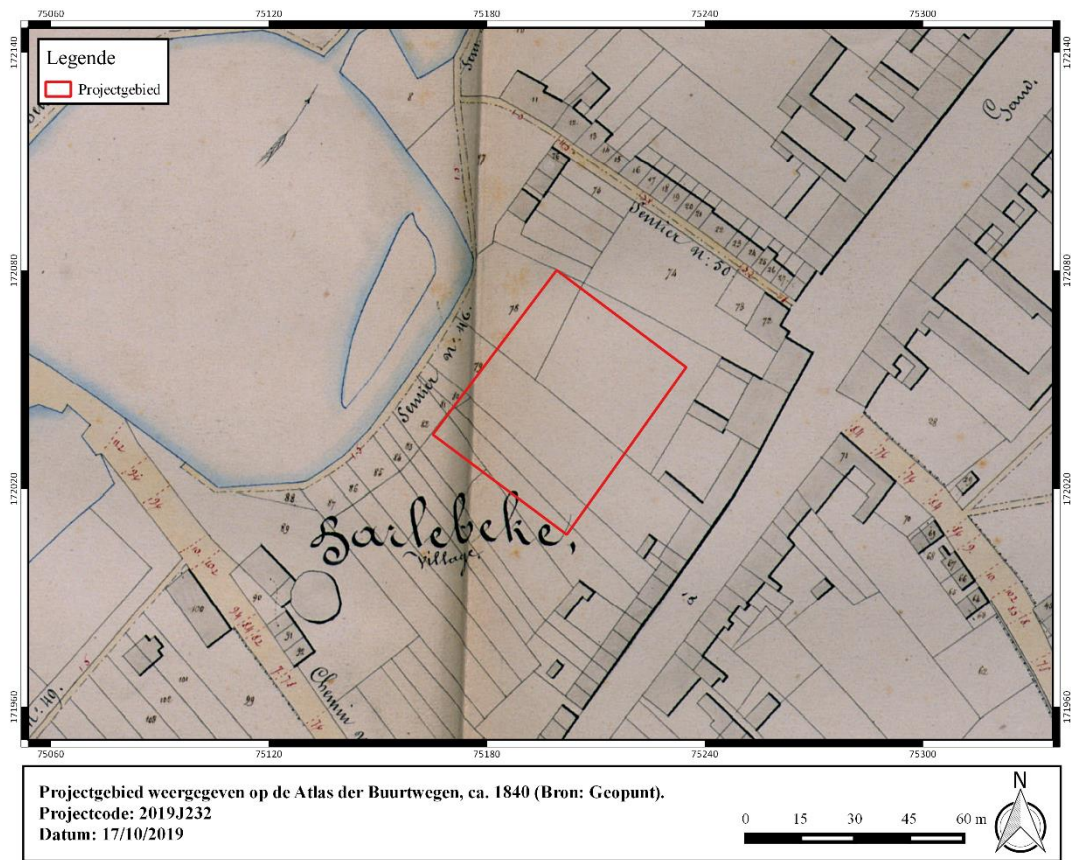
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

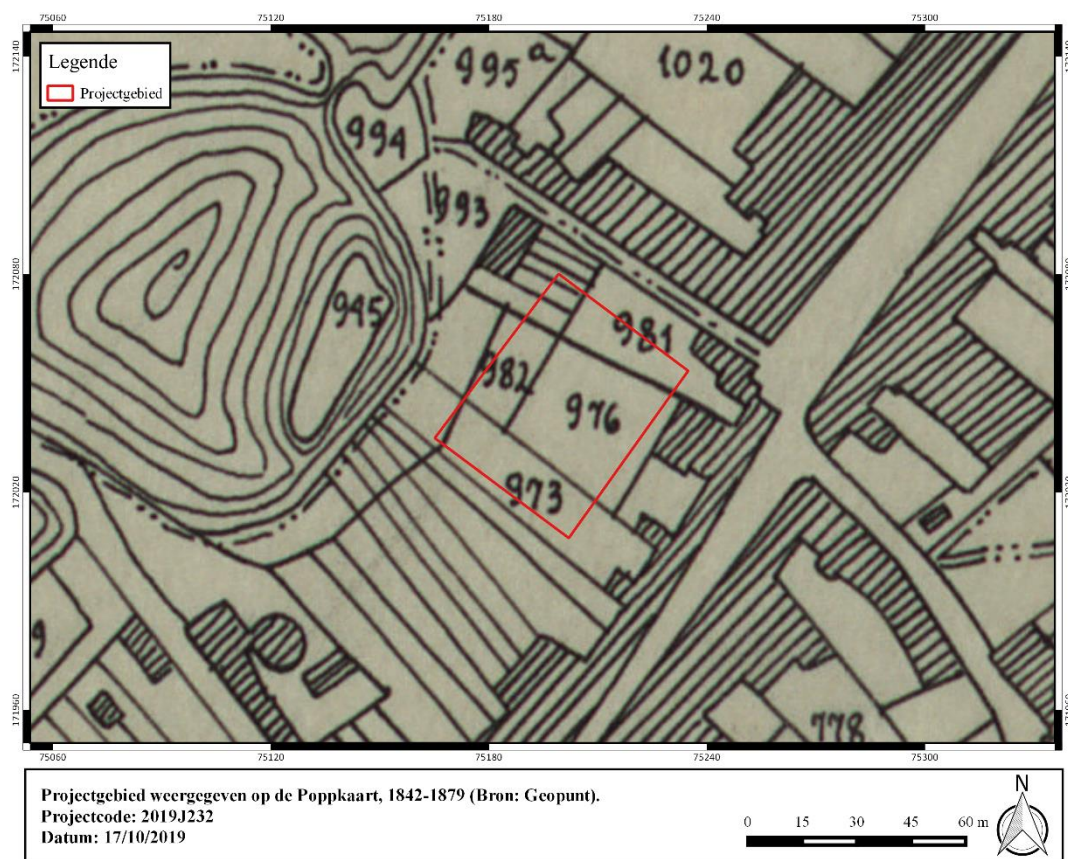
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

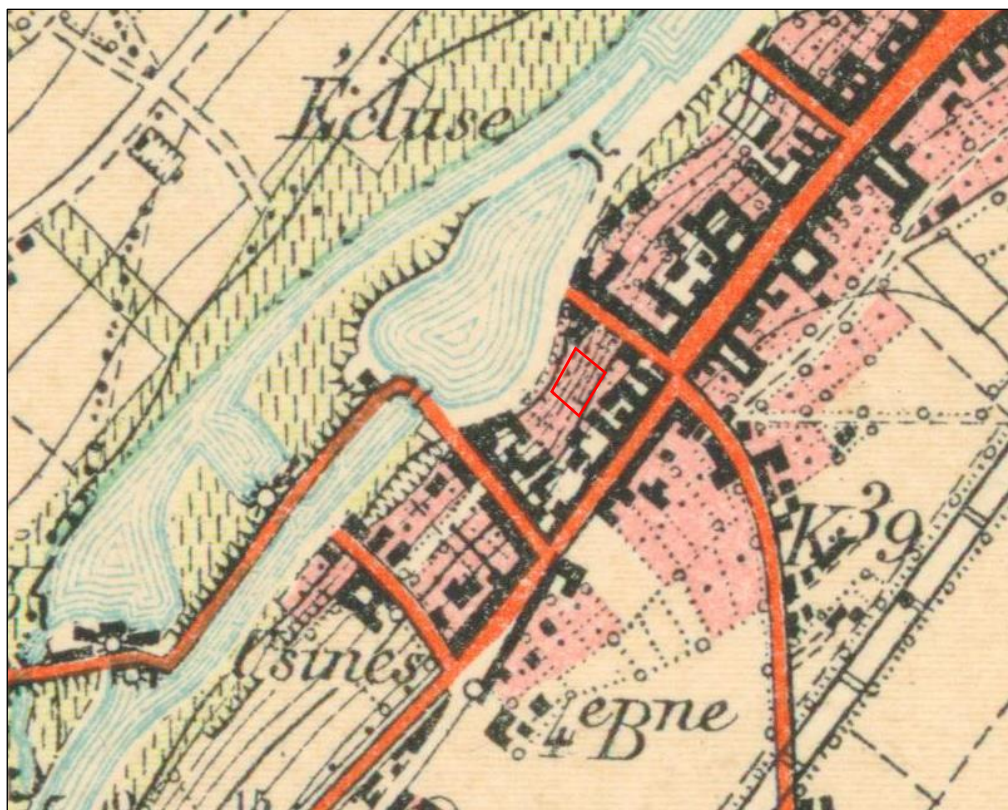
Figuur 22: Plan van een deel van de loop van de Leie, 1756 (Bron: NGI Cartesius).

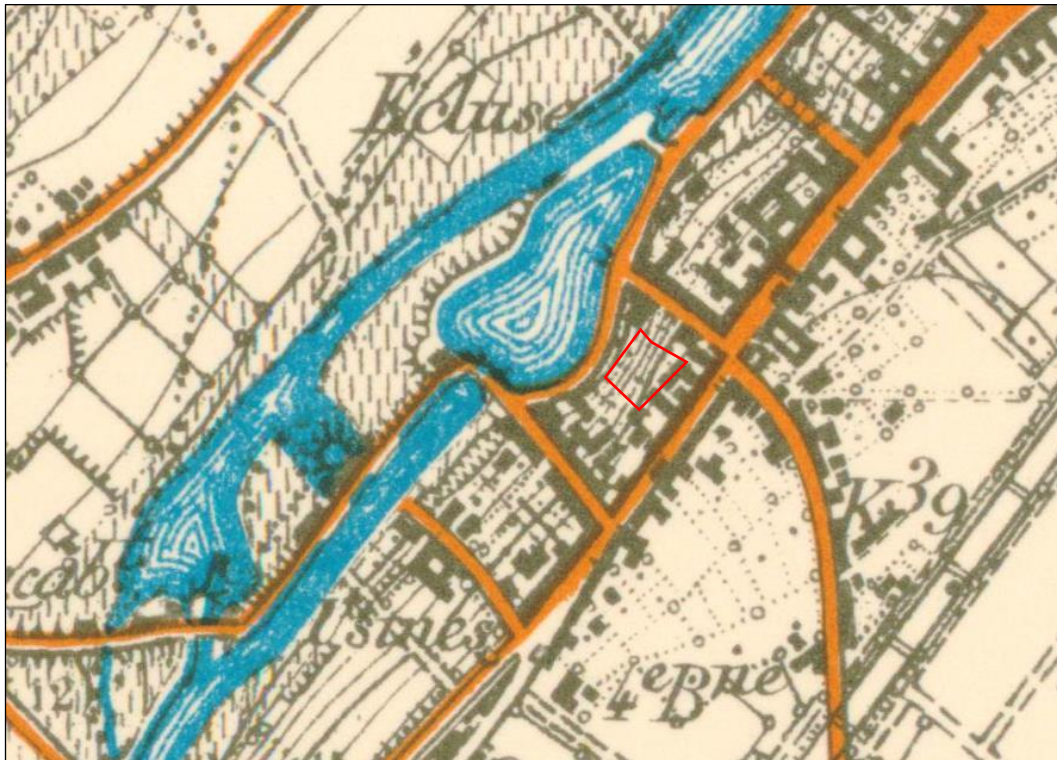
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atla der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1883 (Bron: NGI Cartesius).

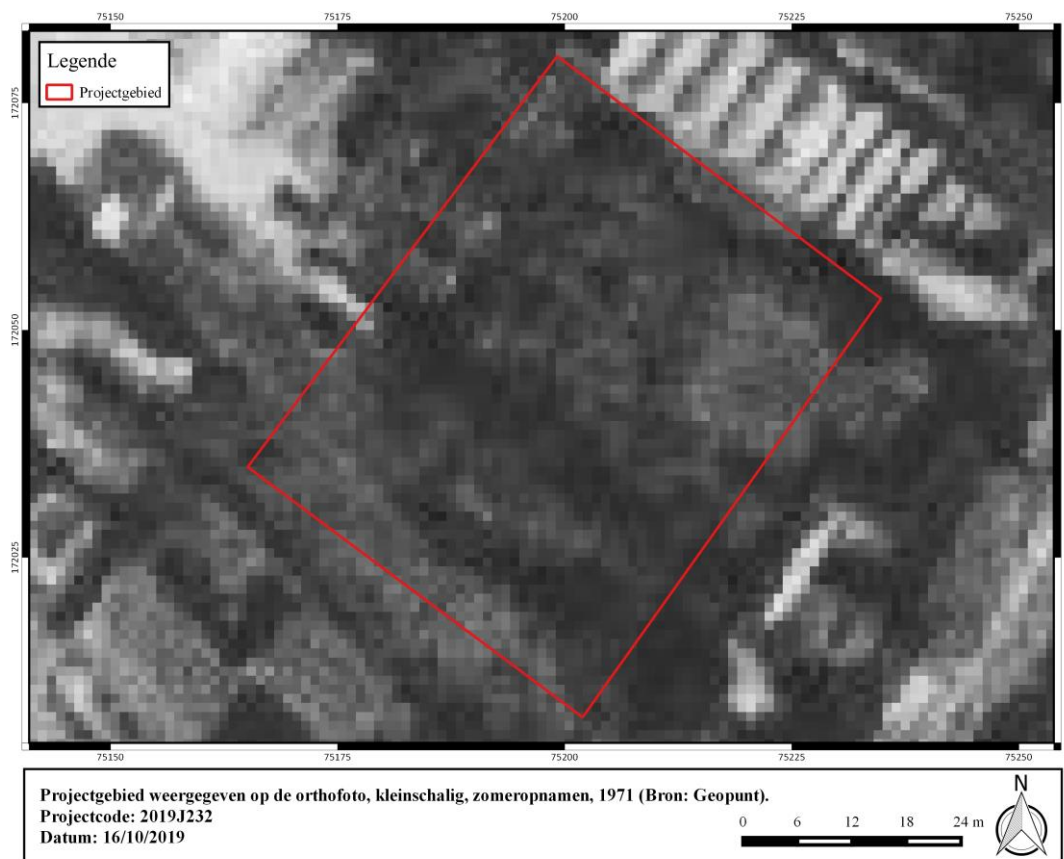

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. De orthofoto van 1971 geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Vanaf de luchtopname van 1979-1990 is het gerechtsgebouw waar te nemen. Vermoedelijk is de natuurlijke helling van het terrein deels afgegraven om een effen terrein te bekomen in functie van de realisatie van dit gebouw. Op de orthofoto van 1971 is tevens te zien dat het plangebied nog niet gelegen is aan de straatzijde van de Kortrijksestraat. Pas in 1972 wordt de bebouwing aan de noordwestzijde van de Kortrijksestraat en een stukje van de Marktstraat onteigend en afgebroken, om de rijksweg Kortrijk-Gent te kunnen verbreden.

Het gerechtsgebouw heeft een oppervlakte van ca. 680 m² en is op heden niet onderkelderd. In het noordwesten van het plangebied situeert zich een bijgebouw met een oppervlakte van ca. 38 m². Bijkomend is ca. 610 m² van het terrein verhard.

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van het Oude Gerechtsgebouw te Harelbeke; dit omvat de sloop van het hoofdgebouw (680m²), een bijgebouw (38m²) en verharding (610m²). De sloopwerken zullen niet dieper reiken dan de aanwezige vloerplaat en de aanwezige funderingen. Na de sloopwerken wordt het terrein niet genivelleerd. De sloop omvat dus enkel het verwijderen van de verharde structuren.

Voor een toekomstige ontwikkeling van het perceel zal een nieuwe vergunningsaanvraag worden ingediend.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op de zuidelijke oever van de Leie. Op het DHMV is duidelijk te zien dat het terrein zich bevindt op de overgang van de alluviale vlakte en het rivierterras. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (Type 6). De ligging in een alluviale context, op de rand van het rivierterras, indiceert een verhoogde trefkans inzake artefactensites. Mogelijk zijn dieperliggende stabilisatiehorizonten afgedekt of zijn de bewaringscondities m.b.t. artefactensites op het hoger gelegen deel gunstig.

Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van ca. 14.5 – 17.5 m TAW en kent een sterk dalend verloop in zuidwestelijke richting. Het centrale deel van het terrein (waarop de huidige bebouwing zich situeert) is gemiddeld ca. 2 meter lager gelegen dan het straatniveau. Allicht is het overgrote deel van het terrein afgegraven om een effen vlak te bekomen in functie van de realisatie van de huidige bebouwing.

Cartografische bronnen wijzen op een ligging binnen het historisch stadcentrum van Harelbeke, tussen de Leie en de hoofdas die Harelbeke doorkruist; de voorloper van de Kortrijkstraat. De Ferrariskaart geeft ter hoogte van het terrein bebouwing weer, alsook tuintjes. De 19-eeuwse cartografische indicatoren geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het marktplaats van Harelbeke bevindt zich ca. 650 m ten noordoosten van het plangebied.

Vanaf de orthofoto van 1979-1990 is het huidige gerechtsgebouw waar te nemen. Op de luchtopname van 1971 is het terrein nog niet bebouwd. Tot 1972 is het plangebied niet gelegen aan de straatzijde van de Kortrijksestraat. Dit is pas het geval na de verbreding van de weg in 1972.

De CAI geeft in de directe nabijheid van het plangebied een groot aantal vindplaatsen en indicatoren weer. De gekende vindplaatsen betreffen in hoofdzaak resten van Romeinse bewoning en begraving en van de middeleeuwse bewoning in Harelbeke. Tevens kunnen enkele waarnemingen en toevalsvondsten aan een menselijke aanwezigheid tijdens de bronstijd toegeschreven worden. Enkele steentijdartefacten gerecupereerd bij prospecties en opgravingen wijzen eveneens op aanwezigheid tijdens de steentijden.

Precies ten zuiden van het projectgebied werd door BAAC in 2011 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hoewel hierbij enkele archeologische sporen aan het licht kwamen, kon er geen onderling verband bepaald worden omdat het onderzoeksterrein grotendeels verstoord bleek te zijn door afgravingen uit de 19de-20ste eeuw. Deze verstoring werd vooral vastgesteld in het lager gelegen deel van het terrein. Allicht liep het maaiveldniveau van het projectgebied geleidelijk op tot de hoogte van het niveau van de Kortrijkstraat (17.5m TAW), en is het overgrote deel van het terrein ifv. de bebouwing afgegraven tot huidige niveau van gemiddeld

15 m TAW. Enkel de meest zuidoostelijke boord met breedte van ca. 7 m bevindt zich allicht nog op het oorspronkelijke niveau.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied, op basis van de landschappelijke situatie en gekende waarden, een hoge verwachting inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed, zowel vondsten als sporenarcheologie. De afgravingen die gebeurd zijn op het terrein, alsook de aard van de geplande werken zorgen echter voor een zeer lage verwachting naar het aantreffen van in situ archaeologica.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

Cox L. e.a. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Harelbeke, Tweebruggenstraat ("Westwijk"), BAAC Vlaanderen Rapport 16

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Plets, G., De Clercq, W., Clerbaut, T. 2013. Stap voor stap, een archeologische wandeling door het verleden van Harelbeke, De Roede van Harelbeke, 120 p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.